

Піюренко І.О.

УДК 631.1

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Вступ. В результаті проведення ринкових реформ в Україні сформувалися нові, специфічні умови функціонування агропромислових підприємств. Жорсткість конкурентної боротьби, насичення ринків товарами, падіння платоспроможного попиту і ряд інших чинників ускладнюють діяльність підприємств і призводять до актуалізації проблеми ефективного управління. На сьогоднішній день забезпечення не тільки розвитку, але навіть збереження показників діяльності підприємств АПК на колишньому рівні надзвичайно складно без постановки довгострокових цілей, завдань, визначення методики та стратегії досягнення поставлених цілей. Більшість учених і фахівців вважають, що в умовах становлення ринкової економіки управління агропромисловими підприємствами в Україні на відміну від західної економіки, повинно мати свою специфіку, свій механізм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробці окремих аспектів функціонування організаційно-економічного механізму стратегічного управління в цілому та антикризового управління зокрема присвячено праці таких вітчизняних і зарубіжних науковців як Л.І. Абалкін, А. Кульман, В.С. Пономаренко, О.М. Ястремська, В.М. Луцьковський, Ю.О. Путятін, О.І. Пушкар, Е.С. Мінаєв, А.Р. Вієс, Л.Р. Забродіна та ін. Разом із тим питання щодо конкретних напрямів формування й підвищення ефективності організаційно-економічного механізму антикризового управління банком потребують уточнення та подальшого розвитку.

Формулювання цілей. Основною метою статті є виявлення основних передумов формування організаційно-економічного механізму управління агропромисловими підприємствами

Виклад основного матеріалу. Формування організаційно-економічного механізму управління на досліджуваних підприємствах в даний час є одним з методів мобілізації власних ресурсів і підвищення конкурентоспроможності.

На сьогоднішній день в умовах переходу до ринкової економіки, різких змін ринкової кон'юнктури, високого ступеня господарської невизначеності підприємства АПК практично позбавлені захисту від втрат і потрясінь, що в свою чергу обумовлюється як наявністю негативних факторів зовнішнього середовища, таких як наявність конкуренції, коливання попиту, цін, так і недосконалістю організаційно-економічного механізму управління.

Використання підходів, заснованих на принципах, що не відповідають сьогоднішнім умовам, призводить не тільки до стагнації розвитку, але і до збитків. Звідси, актуальною проблемою економічної науки і практики господарювання стає формування організаційно-економічного механізму управління агропромисловими підприємствами, а так само створення інформаційної бази для його впровадження в практику.

Складності організації процесу управління сучасним підприємством АПК пов'язані з необхідністю постійної адаптації його організаційно-економічної системи управління до змін, що відбуваються в економічному оточенні. У цій ситуації ефективність роботи підприємства безпосередньо залежить від ефективності функціонування управлінського механізму та ефективності прийнятих рішень.

Чимала роль у вирішенні цього завдання повинна належати теоретичним методам. У рамках теорії управління та менеджменту запропоновано безліч науково – обґрунтованих підходів – від розгляду світового досвіду корпоративного управління до створення нових глобальних методик побудови ефективних структур управління, які опрацьовані зарубіжними авторами та представниками вітчизняних шкіл. Вітчизняні вчені використовують розробки зарубіжних авторів, пропонують адаптовані концепції організаційного управління, які ґрунтуються на специфічних особливостях економіки України.

Управління - широке поняття. Відповідно до одного з визначень – це «процес планування, організації, мотивації і контролю, необхідний для того, щоб сформулювати і досягти цілей». У складі цього різноманітного і багатопланового процесу реалізації взаємопов'язаних функцій необхідним елементом є процес прийняття управлінських організаційних рішень. Організація управління передбачає побудову структури як сукупності ланок для організаційної стабільності управління. Таким чином, організаційну структуру управління визначають також як категорію менеджменту, яка відображає організаційну сторону відносин управління і становить єдність рівнів і ланок управління у взаємозв'язку [1].

Виходячи з цього, структура менеджменту є системою оптимального розподілу обов'язків, прав і відповідальності, порядку і форм взаємодії між її складовими [2, 6].

Ми вважаємо, що основними інструментами структури управління підприємствами АПК є елементи, зв'язки, рівні і повноваження організаційної структури управління. Інструментами організаційної структури управління є фахівці, служби або органи апарату управління, які виконують певні функціональні обов'язки. Керівники використовують два напрями спеціалізації інструментів системи менеджменту [7]:

1) залежно від складу структурних підрозділів є ланки структури управління, які здійснюють маркетинг, менеджмент виробництва, розвиток науково-технічного прогресу;

2) виходячи з характеру загальних функцій в процесі управління, формуються служби, які займаються плануванням, організацією виробництва, управлінням, контролюючи всі процеси. Відношення між елементами структури управління підтримуються завдяки зв'язкам. Горизонтальні зв'язки носять характер узгодження і знаходяться на одному рівні. Вертикальні – це відношення підпорядкування. Необхідність в них виникає при ієрархічності побудови системи управління, і вони виникають за наявності різноманітних

рівнів управління, на кожному з яких переслідується своя мета. При дворівневій структурі створюються верхні і нижні ланки управління. При трьох і більше рівнях в організаційній системі управління формується середній рівень [3].

Виходячи з цього, одним з найважливіших завдань стратегічного управління є створення ефективної організаційної структури, адекватної в кожній конкретній ситуації стану внутрішнього і зовнішнього середовища. Оскільки середовище в силу об'єктивних ринкових умов зазнає змін, виникає необхідність змін організаційної структури.

Особливістю сучасної економіки є спрямованість її на забезпечення раціонального ведення господарства на рівні підприємства в умовах дефіцитності ресурсів, необхідність досягнення високих кінцевих результатів з мінімальними витратами, подолання низької ефективності регулювання виробництва адміністративними методами, прискорення переходу до інтенсивного характеру розвитку виробництва. Підприємство АПК в сучасних умовах поставлено в складні умови господарювання. З одного боку, недосконалість законодавчої бази, недосконала податкова політика, розрив виробничих зв'язків як з постачальниками, так і з покупцями дестабілізували становище на ринку. З іншого - процес старіння устаткування, моральний і фізичний знос, відсутність коштів на ремонт, заміну і модернізацію [4].

Зміна умов виробничої діяльності в період реформ, необхідність пристосування системи управління позначаються і на перерозподілі функцій управління по рівнях відповідальності, формах їхньої взаємодії. Мова йде насамперед про таку систему управління (принципи, функції, методи), яка визначається необхідністю і закономірностями ринкової системи господарювання, пов'язаними з задоволенням індивідуальних потреб, забезпеченням зацікавленості працівників у найвищих кінцевих результатах, регулюванням товарно-грошових відносин, широким використанням досягнень науково-технічної революції. Все це вимагає від підприємств АПК адаптації до нових ринкових умов і подолання виникаючих протиріч в системі управління [5].

В цих умовах стають актуальними питання вивчення організаційних форм управління агропромисловими підприємствами.

Удосконалення організаційних форм управління - одна з найважливіших завдань, що стоять перед керівництвом. Важливою функцією управління є функція організації, яка полягає у встановленні постійних і тимчасових взаємин між усіма підрозділами, визначення порядку та умов функціонування [5].

Функція організації реалізується двома шляхами: через адміністративно-організаційне управління і через оперативне управління. Адміністративно-організаційне управління передбачає визначення структури, встановлення взаємозв'язків і розподіл функцій між всіма підрозділами, надання прав і встановлення відповідальності між працівниками апарату управління. Це передбачає формування організаційної структури і визначення факторів і методів її побудови. Тобто відбувається процес створення або поліпшення організаційної структури, взаємозв'язок економічних служб, що входять до неї, їх інтеграція і дезінтеграція.

Оперативне управління забезпечує функціонування підприємства. Воно полягає в періодичному або безперервному порівнянні фактично отриманих результатів з результатами, наміченими планами, і їх коригуванням. Оперативне управління тісно пов'язане з поточним плануванням [6]. Цей шлях реалізації функції організації передбачає те, що на агропромисловому підприємстві повинна бути створена система оперативного реагування в короткий проміжок часу. Відмінною особливістю цієї системи є те, що керівник буде мати інформацію про процеси у підрозділах і комплекс необхідних заходів, які слід прийняти в тому чи іншому випадку.

В рамках структури управління протікає управлінський процес (рух інформації і прийняття управлінських рішень), між учасниками якого розподілені задачі і функції управління, а отже - права і відповідальність за їх виконання. З цих позицій структуру управління можна розглядати як форму розподілу і кооперації управлінської діяльності, в рамках якої відбувається процес управління, направлений на досягнення намічених цілей менеджменту [7].

Цілі - це конкретизація місії підприємства в формі, доступній для управління. Для неї характерні такі риси і властивості: чітка орієнтація на певний інтервал часу; конкретність і вимірність; несуперечність і узгодженість з іншими цілями та ресурсами; адресність та контрольованість.

Як правило, підприємства АПК ставлять і реалізують не одну, а кілька цілей, а саме, економічні, соціальні, організаційні, наукові та технічні завдання.

Цілі і завдання управління підприємствами АПК є відправним моментом для визначення обсягу та видів управлінських робіт, які забезпечують їх досягнення. Мова йде про функції, які є складовими частинами будь-якого процесу управління незалежно від особливостей (розміру, призначення, форми власності) підприємства. Тому їх називають загальними і в їх складі виділяють планування, організацію, координацію, контроль і мотивацію. Взаємозв'язок між ними може бути прослідкований на круговій діаграмі, яка показує зміст будь-якого процесу управління (рис. 1).

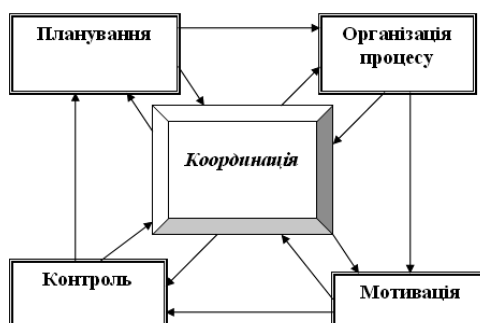

Рис. 1. Взаємозв'язок функцій управління підприємствами АПК.

Рух від стадії планування до контролю можливий лише шляхом виконання робіт, пов'язаних з організацією процесу і мотивуванням працюючих. Функція координації забезпечує узгодження і взаємодію всіх інших. Виконання функцій управління завжди вимагає певних витрат, у результаті яких керований об'єкт приводиться в заданий або бажаний стан, що і складає основний зміст поняття «процес управління». Під ними розуміється певна сукупність управлінських дій, які логічно пов'язані один з одним, щоб забезпечити досягнення поставлених цілей шляхом перетворення ресурсів на „вході” або на „виході” системи.

Висновок. Антикризове управління допускає реалізацію стратегій антикризового управління, які складаються з великої кількості цільових заходів, спрямованих на подолання виниклих загроз, негативних тенденцій у процесах функціонування й розвитку банку. Ефективність стратегій антикризового управління залежить від якості інструментів, що використовуються для її розробки й реалізації. Такими інструментами можуть бути відповідні організаційно-економічні механізми як сукупність станів і дій, що становлять процес розробки й реалізації стратегій у системі антикризового управління.

Джерела та література:

1. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством / В. С. Пономаренко. – Х. : Основа, 2009. – 620 с.
2. Пономаренко В. С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : монографія / В. С. Пономаренко, О. М. Тридід, М. О. Кизим. – Х. : Вид-чий дім "ІНЖЕК", 2003. – 328 с.
3. Механізм управління підприємством: стратегічний аспект / В. С. Пономаренко и др. – Х. : Изд-во ХГЭУ, 2010. – 252 с.
4. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства : монографія / Ю. О. Путятін, О. І. Пушкар, О. М. Тридід. – Х. : Основа, 2009. – 488 с.
5. Пушкар А. М. Модели управления развитием производственно-экономических систем : монография / А. М. Пушкар. – Х. : ХГЭУ, 2007. – 268 с.
6. Пушкар А. И. Антикризисное управление: модели, стратегии, механизмы / А. И. Пушкар, А. П. Тридид, А. Л. Колос. – Х. : ООО "Модель Вселенной", 2001. – 452 с.
7. Хозяйственный механизм предприятия: концепция, методы, практика / Э. С. Минаев, А. Р. Виес, Л. Р. Забродина и др.; под ред.: Э. С. Минаева, А. Р. Виес. – М. : Изд-во МАИ, 1991. – 208 с.
8. Ландіна Т. Н. Організаційно-економічні механізми адаптації підприємства до ринкових умов : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.06.01 / Т. Н. Ландіна; НАН України; Ін-т регіон, досліджень. – Львів, 2005. – 48 с.